

Divadelné aktivity Telovýchovnej jednoty SOKOL v Piešťanoch

Júlia Ragačová

Abstrakt: Po skončení 1. svetovej vojny a po vzniku Československej republiky vznikajú v Piešťanoch, podobne ako v celom štáte, viaceré spolky najmä telovýchovnej jednoty, ktoré majú aj rozhodujúci význam pre rozvoj ochotníckeho divadla. V počiatočných fázach sa jednoty sústreďovali na vytvorenie a zariadenie svojich spolkových miestností a súčasťou spolkového života bolo usporiadanie prednášok, maškarných plesov a zábav, výletov a osláv s dramatickou časťou. Príspevok sa venuje divadelnej činnosti Telovýchovnej jednoty SOKOL v Piešťanoch od jej založenia v roku 1919 až do rozpustenia telovýchovných spolkov v roku 1938. Údaje autorka čerpala najmä z Pamätnej knihy Telocvičnej jednoty Sokol v Piešťanoch, ktorá bola objavená v Štátnom archíve v Trnave v roku 2017 pri revízii archívnych fondov a zbierok.

Kľúčové slová: Piešťany – ochotnícke divadelníctvo – Telovýchovná jednota SOKOL – Pamätná kniha.

Theatrical activities of the Body educational Union SOKOL in Piešťany

Abstract: After the end of the first World War and after the creation of the Czechoslovak Republic, in the city of Piešťany and in the whole republic as well, many unions are on the rise. Mostly body educational unions which have had crucial role in developing amateur theater in Czechoslovakia. In the beginning, the unions focused on creating and establishing their guild hall and one part of the guild life was setting up lectures, carnivals and parties with dramatic attendance. The article looks into theatrical activities of Body educational union SOKOL in Piešťany from its creation in 1919 till the disassembling of the unions in 1938. The author has drawn her information mainly from The Memorial Book of the Body educational Union Sokol in Piešťany which has been discovered in State archives in 2017 during the revision of archive fonds and collections.

Key words: Piešťany – amateur theater– Body educational union SOKOL – The Memorial Book.

Roky po skončení 1. svetovej vojny a po vzniku Československej republiky priniesli éru budovania spolkového života. V Piešťanoch, podobne ako v celom štáte, vznikajú viaceré spolky, najmä telovýchovnej jednoty:

1. Telovýchovná jednota SOKOL – založená 21. januára 1919, pri založení mala 45 členov¹
2. Robotnícka telocvičná jednota – založená 7. marca 1920, pri založení mala 80 členov²
3. Telocvičná jednota OROL – založená 20. apríla 1920³.

Tieto tri organizácie mali rozhodujúci význam pre rozvoj ochotníckeho divadla v Piešťanoch.⁴ Samotné ochotnícke divadlo v Piešťanoch a v blízkom okolí vyrastalo na koreňoch tradičného ľudového divadla – na dramatických prvkoch rôznych ľudových zvykov a obradov. Zaraďujú sa k nemu aj divadelné prvky pri svadobnom obrade (napr. pytačky). Ďalej chodenie Mikuláša a Lucie, pochovávanie basy a chodenie masiek na konci fašiangov, vianočné koledové hry. Druhým základným zdrojom boli školské divadelné hry, ktoré vznikali a hrávali sa na školách tak katolíckych, ako aj evanjelických. Boli to scénky, ktoré mali za cieľ ilustrovať známe porekadlá alebo mravné poučenie pre život. Okrem učiteľov nacvičovali tieto predstavenia aj kňazi.⁵

---

1 Stručné údaje o Telocvičnej jednote SOKOL v Piešťanoch sú v kronike mesta Piešťany (zväzok 1933 – 1949). Podľa nej účelom spolku - TJ SOKOL - bola: „činnosť telovýchovná a športovná, poriadanie pravidelných cvičení vo vlastnej telocvični a verejných cvičení, konaní vchádzok do okolia a soznamovanie s miestopisom; činnosť vzdelávacia poriadaním divadelných predstavení, prednášok, lútkových predstavení pre deti a podob.“ Pri príležitosti 900. výročia prvej písomnej zmienky o Piešťanoch sa jednotlivé zväzky kroniky sprístupnili v elektronickej podobe. Dostupné na: <http://www.kniznica.sk/fileadmin/kniznica/o_kniznici/kronika_mesta/Kronika_1933-1949.pdf>

2 Robotnícka telocvičná jednota v Piešťanoch – „založená dňa 7. marca 1920 s počtom členov 80. Činnosť jednoty je telovýchovná a vzdelávacia. Preto usporiada verejné cvičenia, divadelné predstavenia, akademie a výchovné prednášky.“ Kronika mesta Piešťany (zväzok 1933 – 1949). Dostupné na: <http://www.kniznica.sk/fileadmin/kniznica/o_kniznici/kronika_mesta/Kronika_1933-1949.pdf>

3 Telocvičná jednota ORLA v Piešťanoch – „založená v roku 1920. Stanovym schválené ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska 9. dec. 1920, počet členov 370, účelom jednoty je činnosť kultúrna a telovýchovná, tiež usporiada verejné cvičenia, akademie, prednášky, divadelné predstavenia vo vlastnej telocvični. Kronika mesta Piešťany (zväzok 1933 – 1949). Dostupné na: <http://www.kniznica.sk/fileadmin/kniznica/o_kniznici/kronika_mesta/Kronika_1933-1949.pdf>

4 Z Robotníckej telocvičnej jednoty sa po rozštiepení sociálno-demokratickej strany vyčlenila samostatná Sekcia komunistckej mládeže, ktorá tiež vytvorila svoj divadelný krúžok v Piešťanoch. Bližšie pozri MUŠINSKÝ, Ladislav. História ochotníckeho divadla v Piešťanoch (1919 – 2005). In *Piešťanský denník*, 29. apríla 2010 [online]. Dostupné na: <<https://www.piestanskyydennik.sk/2010/04/29/historia-ochotnickeho-divadla-v-piestanoch-1919-2005/>>

5 MUŠINSKÝ, Ladislav. Ochotnícke divadlo v Piešťanoch. I. časť 1918 – 1945. In *Balneologický spravodajca*. Vlastivedný zborník múzea. Piešťany 2011, s. 193 – 194.

V roku 1922 fungovali v Piešťanoch tri divadelné ochotnícke spoločnosti:

1. Dramatický krúžok SOKOLA
2. Orolský divadelný krúžok
3. Dramatický krúžok Robotníckej telocvičnej jednoty.⁶

V počiatočných fázach sa jednoty sústreďovali na vytvorenie a zariadenie svojich spolkových miestností a súčasťou spolkového života bolo usporiadanie prednášok, maškarných plesov a zábav, výletov a osláv s dramatickou časťou.

Piešťanskí sokoli už v roku svojho založenia, teda v októbri roku 1919, usporiadali v divadle prvú telocvičnú akadémiu, ktorá mala veľký úspech. Do budúca si vytýčili venovať sa divadelnej a prednáškovej činnosti.⁷ Zároveň už v tomto období vznikla sokolská čítareň a knižnica. Prvým miestom, kde cvičili piešťanskí sokoli a hrali aj divadelné predstavenia, bola telocvičňa na vojenskom veliteľstve vo vojenskom kúpeľnom ústave. Avšak od samého začiatku sa usilovali o postavenie vlastného stánku – sokolovne, odkiaľ by ich už viac nikto nevyháňal. Tento zo začiatku iba sen sa im podarilo splniť 17. septembra 1922, keď sa celá členská základňa piešťanského SOKOLA zišla na slávnostnom otvorení novej sokolovne. Na stavbu sokolovne si museli zobrať aj pôžičku vo výške 50 000 Kč zo Slovenskej banky. „*V novom, vlastnom domove, schádza sa sokolská rodina ráda k schôdzkam aj k cvičeniam. Teraz máme nad hlavou vlastný krov, zpod ktorého nás nik nevyženie!*“⁸

V zime 1922 Dramatický krúžok Sokola naštudoval hru *SVETÁCI (Sila rodnej hruďy)*, ktorú odohrali 18 a 19. marca. Uviedli ju aj v Novom Meste nad Váhom 2. apríla 1922. V októbri toho istého roku mala premiéru ich ďalšia hra – dráma *Václav Hrobčický z Hrobčíc*. Dramatický krúžok piešťanského SOKOLA úzko spolupracoval aj s ďalšími divadelnými zoskupeniami ako napríklad s Československým Červeným krížom – v roku 1925 pri hre *Nechajte (Dajte) sa omladiť* účinkovali v tejto hre sokolskí herci Votela, Vepřek a Starch, Antošová, Mašk a Orlová.

Roku 1926 prináša veľkú zmenu v ochotníckom divadle – možnosť, ale zároveň nutnosť používať divadelné kostýmy. Požičovne (šatnice) kostýmov dovtedy existovali iba v Martine a Bratislave, čo bolo nedostupné aj pre piešťanských ochotníkov či už z časového, ale najmä finančného hľadiska. Požičovňa kostýmov v Piešťanoch

---

6 V 30. rokoch 20. storočia pôsobilo na území Piešťan až 9 rôznych divadelných súborov, ktoré dopĺňali ešte školské predstavenia. Napríklad v roku 1924 vznikol divadelný súbor Československého Červeného kríža, o dva roky neskôr, v roku 1926, vznikol divadelný súbor pri 42. zbere Slovenskej ligy. Bližšie pozri MUŠINSKÝ, Ladislav. História ochotníckeho divadla v Piešťanoch (1919 – 2005). In *Piešťanský denník*, 29. apríla 2010 [online]. Dostupné na: <<https://www.piestanskýdenník.sk/2010/04/29/historia-ochotnickeho-divadla-v-piestanoch-1919-2005/>>

7 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Trnave (ďalej ŠA TT), fond Telovýchovná jednota Sokol v Piešťanoch, Pamätná kniha Telocvičnej jednoty Sokol v Piešťanoch (1919 – 1937).

8 Tamže.

Obr. 1: Piešťanská sokolovňa bola slávnostne otvorená 17. septembra 1922. Bola postavená na dnešnej Teplickej ulici. Už nestojí. Čiernobiela fotografická pohľadnica. Zdroj: Zbierka Balneologického múzea Imricha Wintera v Piešťanoch. Foto: Eva Drobná

Obr. 2: TJ SOKOL Piešťany, skupinová fotografia, rok 1922. Zdroj: Fotoarchív Balneologického múzea Imricha Wintera v Piešťanoch

založil a prevádzkoval pán Schmeltzer s pani Benešovou, spoločníčkou a neskôr manželkou. Šatnicu využívali mnohé divadelné krúžky z Piešťan a okolia, ale využívala sa aj počas maškarných bálů, plesů a zábav. Piešťanská požičovňa obsahovala 4000 kompletných kostýmov a rekvizít, ktoré skončili začiatkom 70. rokov 20. storočia v žilinskom divadle.⁹

V roku 1927 zakúpila Jednota od župy bábkové divadlo, a tak sa mohol ujať svojej činnosti brat vzdelávateľ Kalina a pripravil predstavenie *Gašparko*, ktoré „*deťom vie žartom povedať viac ako mnohý učený predslov*“. V nasledujúcom roku preberá štafetu sestra Pelikánová. Bábkové divadlo má veľký úspech, aj napriek nízkemu vstupnému sa podarilo splatiť Sokolom dlžobu župe a v tomto roku zakúpili aj ďalšie divadelné rekvizity. V spomínanom roku 1927 ochotnícke súbory v Piešťanoch nevystupovali iba vo svojich materských spolkových miestnostiach, ale aj v hostincoch (napr. Nový svet na Štefánikovej ulici) a v okolitých mestách – najčastejšie v Novom Meste nad Váhom, Trenčíne, Trnave, Hlohovci, Leopoldove. V menších obciach sa v tomto období hrávalo divadlo len v miestnych hostincoch, pretože o divadelných javiskách mohli miestni ochotníci iba snívať. Na zájazdy sa chodilo na konských povozoch (čo sa týkalo prevozu kulís), bicykloch alebo len pešo.¹⁰

V roku 1928 bola najvýznamnejšou premiérou v Piešťanoch inscenácia hry J. G. Tajovského *Smrť Ďurka Langsfelda*. Hra bola nacvičená pri príležitosti osláv 10. výročia vzniku Československej republiky. Premiéra sa uskutočnila 26., 27., a 28. októbra 1928. V hre vystupovalo až 80 postáv, preto sa Dramatický krúžok SOKOLA musel spojiť s divadelníkmi zo Slovenskej ligy. Pri výročí republiky aj bábkový odbor pri Dramatickom krúžku SOKOLA nacvičil rozprávku *Ako Honza chytil čerta*. Bábkové divadlo sa hrávalo každú nedeľu, prinášalo radosť najmenším deťom, ale aj dospelým Sokolom a Sokolkám, pretože finančné prostriedky, ktoré sa z predstavení získali, odkladali na zakúpenie väčšieho divadla.¹¹ Pre informáciu uvádzame, že ceny na divadelné predstavenia v Piešťanoch boli rozčlenené do 6 kategórií: najdrahšie 12,- Kč boli do lôže a najlacnejšie lístky na státie na balkóne za 3,- Kč, vstupné na detské predstavenia bolo 1,- Kč.¹² Od roku 1930 sa začala poskytovať polovičná zľava na lístkoch pre nezamestnaných, robotníkov a vojakov.¹³ Rok 1930 priniesol nový prvok u piešťanských Sokolov-divadelníkov. Dramatický

---

9 Ref. 5, s. 200 – 201.

10 Ref. 5, s. 203.

11 ŠA TT, fond Telovýchovná jednota Sokol v Piešťanoch, Pamätná kniha Telocvičnej jednoty Sokol v Piešťanoch (1919 – 1937).

12 Ceny sa uvádzali na plagátoch k jednotlivým predstaveniam. V roku 1931 boli ceny nasledovné: „Lôžové sedadlo Kč 12.-, kreslo Kč 10.-, I. miesto Kč 8.-, II. miesto Kč 6.-, balkónové sedadlo Kč 6.-, na státie Kč 3.“ Predpredaj lístkov zabezpečovali kníhkupectvá „ABĚCĚ“, „Tatra“ a brat Neuzil. Zbierka Balneologického múzea Imricha Wintera v Piešťanoch, H 2638.

13 Ref. 5, s. 207.

Obr. 3: Plagát k divadelnému predstaveniu Sokola v Piešťanoch. Zdroj: Zbierka Balneologického múzea Imricha Wintera v Piešťanoch. Foto: Eva Drobná

Hrané s ohromným úspechom na všetkých scénach!

DRAMAT. ODBOR „SOKOLA“ V PIEŠŤANOCH
sohrá v nedeľu dňa 29. marca 1931 v kúpeľnom divadle
výpravnú divadelnú hru:

Z ČESKÝCH MLYNŮV

Frelka so spevami a tanečmi v 5 dejstvách, napísal K. Foit, hudbu složil E. Starý,
Dirigent br. J. Makoň. Režia: br. F. Dohnal. Scénická výprava: br. A. Vepřek.

OSOBY:

Zemský, starosta	br. D. Neulil	Kolářský, mládež	br. V. Pukhart
Šafárik, jeho žena	„ s. A. Janáková	Vandrák, mládež	br. K. Šafárik
Honza, jeho svastanka	„ H. Dobránská	Ferdá, prášok	br. J. Váň
Dámy Zemanová	br. F. Čelák	Hej, ševce	br. J. Makoň
Karolík, mládež	br. S. Čížek	Alena, obchodník	br. J. Egner
Dobrota, mládežka	„ J. Zemanová	Ferdá	br. J. Červený
Karel	br. J. Kuchař	Dělník, učiel	br. J. Mašek
Janča	„ H. Ráčilová	Božík, mládež	„ Zeman
Sedláček, šafárik	br. A. Vepřek	Božena, panáka	„ J. Šarl
			„ F. Poltáček

Dej odohráva sa: I. dejstvo v mlyne, II. dejstvo v kúpeľnom, III. dejstvo v záhrade.

Účinkuje orchester. **Účinkuje orchester.**

Hra táto, ktorá v celom obsahom stále sa veľmi obľúbenou, bola hraná s veľkým úspechom na všetkých divadlách a je účelovaná. Dej prepletený je žartami mlynárskej chasy, zvlášte úlavého krojníka a veselými milostnými scénami.

Krojová výprava od fy: A. Huňková, Praha.

== Začiatok presne o 20.(8.) hodine. ==

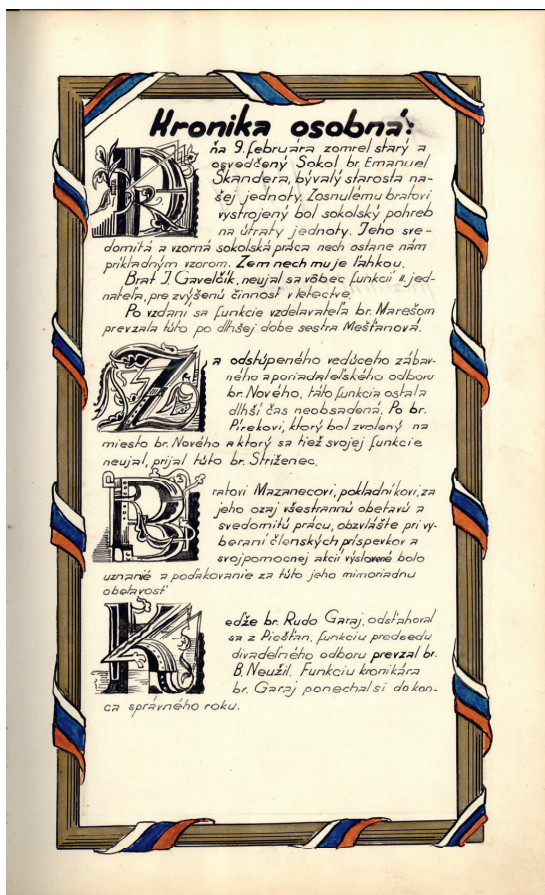
Prosíme, aby miesta v divadle boli včas zaujaté, aby hra nebola rušená.

Ceny miest: Lôžkové sedadlo Kč 12.-, kreslo Kč 10.-, I. miesto Kč 8.-, II. miesto Kč 6.-, balkónové sedadlo Kč 6.-, na stáde Kč 3.-. Predpredaj lístkov v knižkupectve „ABECE“, „TATRA“ a u br. Neuzila. V páde chladného počasia divadlo bude vykŕčané.

Čestmír Prohászka 1930

Obr. 4: Divadelná hra Z českých mlynov, rok 1931. Zdroj: Fotoarchív Balneologického múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch

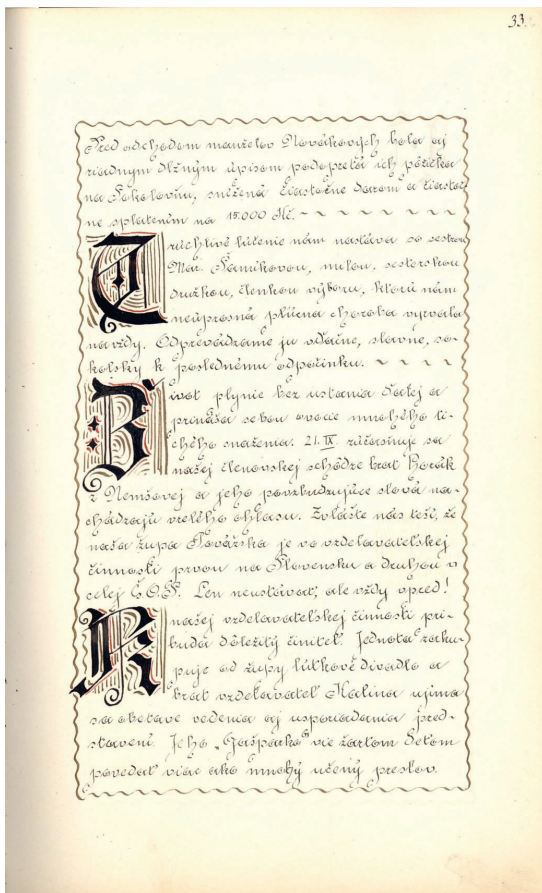

Obr. 5: List z Pamätnej knihy Telocvičnej jednoty SOKOL v Piešťanoch s ozdobnými iniciálami a zlatým geometrickým rámom s československou trikolórou. Zdroj: MV SR, Štátny archív v Trnave

Obr. 6: SOKOL Piešťany – ľudová hudba, 30. roky 20. storočia. Zdroj: Viliam Haberern

Obr. 7: List z Pamätnej knihy Telo-
vičnej jednoty SOKOL
v Piešťanoch, záznam za rok 1937.
Zdroj: MV SR, Štátny archív
v Trnave

Obr. 8: Sokolská ľudová hudba
v piešťanskom amfiteátri, 30. roky
20. storočia. Zdroj: Viliam Haberem

krúžok SOKOLA postúpil v náročnosti na výkony hercov a nacvičil a 5. mája 1930 predviedol operetu *Pražské švadlenky*. V tom istom roku uviedol aj ďalšiu operetu *Dolárový strýčko*. Opereta na doskách ochotníckeho divadla vyžadovala zosúladienie hereckej a hudobnej zložky, organizačné schopnosti na zabezpečenie skúšok hudobníkov a hercov a samozrejme aj hudobný sluch. Od roku 1930 pôsobil pri piešťanských Sokoloch aj hudobný krúžok vedený bratom Froňkom, ktorý vytvoril zohratú kapelu, ktorá vyplňala čas počas divadelných prestávok a účinkovala aj v ďalších sokolských podnikoch.

V nasledujúcom roku, 1931, bola navrhnutá prístavba k telocvični pre väčšie bábkové divadlo, pre nedostatok finančných prostriedkov sa ale nerealizovala. Nakúpilo sa len väčšie javisko, väčšie bábky a v telocvični sa upravila jedna stena pre predstavenia. K prístavbe javiska prikročili piešťanskí Sokoli v júni 1934, javisko postavili a aj vybavili potrebnými vecami za 3 mesiace. Spolu s ním bolo upravené aj letné cvičisko, obidve položky činili náklady vo výške asi 15 000 Kč a čiastočne boli vykryté aj z príjmov z divadelných predstavení a večierkov. Nové javisko bolo slávnostne uvedené do používania 15. septembra 1934 tzv. otváracím večerom, pri ktorom Dramatický odbor SOKOLA zahrал jednoaktovku *Sokolská láska – veselohra* a *Biela pani* – rozprávková hra pre deti. V ten istý deň, na tom istom mieste, bolo oznámené otvorenie stálej bábkovej scény, čo potvrdili aj bábkovou hrou *Na Trenčianskom zámku*. V nasledujúcu nedeľu prilákali divákov do vynovených priestorov veselohrou *Naša testiná odzbrojuje*, ktorú úspešne zahráli potom aj 30. septembra 1934 vo Vrbovom.

V decembri 1935 sa uskutočnili 3 predstavenia pre deti a dorast výpravnej hry s názvom *Pohádka o hviezdíčke*. Hra si vyžiadala veľké finančné náklady, avšak vďaka obetavosti sestry Frídovej, ktorá ušila 40 kostýmov pre mladých hercov a rotmajstrovi Lexovi za bezplatnú hru na klavíri, boli všetky tri predstavenia vypredané a ako uvádza aj samotný prameň „a bol aj peňažný výsledok“.¹⁴

Divadelné premiéry otvoril v roku 1936 Dramatický krúžok piešťanského SOKOLA veselohrou *Jožko Púčik a jeho kariéra* 8., 9. februára a 6. marca s reprízami, ďalej ponúkli činohru *Jazdná hliadka* a 18. a 19. apríla veselohru *Trikrát svadba* pod režijným vedením p. Garaja. 18. marca toho istého roku bábkový odbor zorganizoval prednášku *Zo sveta lútok* v podaní brata Auqeho.¹⁵

Úvod divadelnej sezóny 1937 patril opäť Dramatickému krúžku SOKOLA a jeho spevnému preverbu (teda spracovanému prísloviu) *AVE MARIA* od Václava Sedláčka. Predstavenie mali odohrať v Kúpeľnom divadle v Piešťanoch. Bola to pre nich veľká výzva a zároveň pocta ich práci a predvádzanému divadelnému umeniu uviesť predstavenie práve tu, pretože väčšinou divadelné krúžky vykonávali svoju činnosť

---

14 ŠA TT, fond Telovýchovná jednota Sokol v Piešťanoch, Pamätná kniha Telocvičnej jednoty Sokol v Piešťanoch (1919 – 1937).

15 Tamže.

vo svojich domovských priestoroch. Získať angažmán v mestskom divadle v Piešťanoch bolo ocenenie vysokej kvality súboru, jeho inscenačnej úrovne a hereckých výkonov na vhodnej úrovni. Takýto stupeň dosiahol aj divadelný súbor SOKOLA po rokoch tvrdej práce.¹⁶

Rok 1938 prináša zhoršenie politickej situácie, čo má vplyv na každodenný život občanov. Čo sa týka ochotníckeho divadla, v prvom polroku 1938 prebiehal život skoro normálne. V repertoároch súborov prevládali ľahšie žánre – veselohry. 17. decembra 1938 nadobudlo účinnosť Nariadenie vlády Slovenskej krajiny zo dňa 5.12.1938 číslo 70/1938 S. z., ktoré v druhej časti hovorí, že sa rozpúšťajú telovýchovné spolky, jednoty a podobné organizácie vrátane ORLA, SOKOLA a Robotníckej telovýchovnej jednoty. Neuposlušnosť sa trestalo pokutou 20 000 Kčs alebo zatvorením do väzenia na 6 mesiacov. Všetok majetok rozpustelných spolkov podľa zákona prechádzal na Hlinkovu gardu. Zakázané tradičné spolky a združenia – SOKOL, OROL a Robotnícka telovýchovná jednota nahradili divadelné odbory Hlinkovej gardy a Hlinkovej mládeže. Ale to už je námietka na ďalší príspevok.

V príspevku sme čerpali údaje najmä z *Pamätnej knihy Telocvičnej jednoty Sokol v Piešťanoch*, ktorá bola objavená v Štátnom archíve v Trnave v roku 2017 pri revízii archívnych fondov a zbierok.¹⁷ V roku 2018 bola nominovaná v kategórii Objavnález pri udeľovaní cien za najvýznamnejšie aktivity v oblasti nášho kultúrneho dedičstva za rok 2017 redakciou revue pre kultúrne dedičstvo Pamiatky a múzea.¹⁸

Pamätná kniha je okrem svojej výtvarnej stránky aj významným historickým prameňom, ojedinelým v celoslovenskom kontexte. Neprináša totiž len údaje o spolkovej a športovej činnosti SOKOLA v Piešťanoch, ale má omnoho širší, nadregionálny záber.¹⁹

PhDr. Júlia Ragačová
Štátny archív v Trnave
Štefánikova 7, 917 38 Trnava
Julia.Ragacova@minv.sk

---

16 Ref. 5, s. 228.

17 Bližšie k pamätnej knihe, jej diplomatický a obsahový rozbor, pozri: RAGAČOVÁ, Júlia – RAGAČ, Radoslav. Pamätná kniha Telocvičnej jednoty Sokol v Piešťanoch. In *Pamiatky a múzea*, č. 2, 2018, s. 41 – 45.

18 Bližšie pozri Výročné ceny časopisu Pamiatky a múzea za rok 2018. In *Pamiatky a múzea*, č. 3, 2018, úvod.

19 V pamätnej knihe sú rukopisné kronikárske záznamy z rokov 1919 – 1937. Ide o sumárne čistopisné kronikárske záznamy za jednotlivé kalendárne roky. Autormi záznamov boli kronikári jednoty, ktorí boli postupne minimálne traja.